

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, 03 października 2008 r.

DL-P-I-024-27/08

Pan
Lech Czapla
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu

Stanisław Janina Minister

W odpowiedzi na pismo z dnia 3 września 2008 r., nr PS-237/08, dotyczące poselskiego projektu ustawy *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego*, przekazanego w trybie art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. *o prokuraturze* (Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39), uprzejmie przedstawiam następującą opinię.

Projekt ustawy *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego*, oznaczony numerem BK 020-448/08, zawiera propozycję nowelizacji przepisów dotyczących postępowania przyspieszonego, wynikającą z doświadczeń i obserwacji ponad rocznego okresu obowiązywania przepisów dotyczących tego trybu.

Projekt koncentruje się na:

- zmianie charakteru trybu postępowania przyspieszonego z fakultatywnego na względnie obligatoryjny,
- częściowym odstąpieniu od obrony obligatoryjnej w sprawach rozpoznawanych w trybie uproszczonym,
- odstąpieniu od obligatoryjnego przesłuchania sprawcy przestępstwa przez prokuratora przed wniesieniem wniosku o rozpoznanie sprawy do sądu,
- likwidacji ograniczenia liczby przerw w toku rozprawy głównej w trybie przyspieszonym.

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz. ....
Data wpływu 06-10-2008

- umożliwieniu złożenia wniosku w trybie art. 387 § 1 k.p.k. przed wniesieniem wniosku o rozpoznanie.

Zmiana charakteru trybu postępowania przyspieszonego z fakultatywnego na względnie obligatoryjny

Zaproponowana w art. 1 pkt 1a i 1d projektu zmiana dotyczy nowelizacji art. 517b § 1 i § 4 k.p.k. Wprowadza ona względnie obligatoryjną formułę stosowania trybu przyspieszonego (w miejsce funkcjonującej obecnie fakultatywnej podstawy stosowania trybu przyspieszonego).

Jak wynika z treści uzasadnienia, projektowana zmiana ma na celu wymuszenie na organach procesowych kierowania spraw do sądu w trybie przyspieszonym, co prowadzi do rozszerzenia stosowania tej instytucji w praktyce orzeczniczej. W tym zakresie należy zwrócić uwagę na zastosowanie przez projektodawców niedookreślonej klauzuli łagodzącej automatyzm przewidziany w § 1, która została zaprojektowana w § 4 art. 517b k.p.k. Przesłanka w postaci „szczególnych okoliczności” ma charakter ocenny i w praktyce może powodować trudności interpretacyjne. Z projektu nie wynika, jakie „szczególne okoliczności” winny być brane pod uwagę, a w szczególności czy powinny one leżeć po stronie organów procesowych, po stronie podejrzanego, czy też mają być związane ze stanem faktycznym w konkretnej sprawie. W związku z tym stwierdzić należy, że zaproponowana zmiana jest jedynie iluzoryczna, a w praktyce może skutkować zachwianiem relacji pomiędzy trybem uproszczonym i trybem przyspieszonym.

Jednocześnie zaznaczyć należy, że nie sposób podzielić argumentacji zaprezentowanej w uzasadnieniu projektu, odnoszącej się do przyczyn nienależytego wykorzystania w praktyce trybu przyspieszonego, poprzez powiązanie tego faktu ze zmianami politycznymi, jakie nastąpiły w drugiej połowie roku 2007. Podobnie krytycznie ocenić należy pogląd o „niedostatecznym zaangażowaniu organów prowadzących postępowania, a w szczególności Policji”, jak również „oportunizmu organów ścigania”. Istotą prawidłowego funkcjonowania określonych instytucji procesowych jest bowiem ich uniwersalizm, który zapewnia właściwe wykorzystanie

istniejących regulacji niezależnie od uwarunkowań zewnętrznych, w tym również politycznych.

W przypadku wprowadzania do systemu prawnego nowych regulacji, dane empiryczne w sposób naturalny dokonują weryfikacji, które instytucje zostały zaprojektowane prawidłowo i w sposób ergonomiczny, a które są niepraktyczne i podlegają derogacji z obrotu prawnego poprzez desuetudo. Jednocześnie stwierdzić należy, że praktyka funkcjonowania trybu przyspieszonego dowodzi jedynie, iż zachodzi potrzeba dokonania niezbędnych modyfikacji tej instytucji z uwzględnieniem doświadczeń wynikających ze stosowania tego trybu.

Biorąc pod uwagę przytoczoną wyżej argumentację, modyfikację zaproponowaną w zakresie zmiany charakteru trybu przyspieszonego na względnie obligatoryjny ocenić należy krytycznie.

Odstąpienie od obrony obligatoryjnej w sprawach rozpoznawanych w trybie uproszczonym

Odnosząc się do propozycji zawartej w art. 1b i 1e projektu, dotyczącej wprowadzenia w 517b § 3a i § 4a k.p.k. względnie obligatoryjnej obrony, uzależnionej od złożenia przez osobę podejrzaną oświadczenia w przedmiocie korzystania z pomocy obrońcy, zauważyć należy, że brak jest wystarczających argumentów przemawiających za zróżnicowaniem przesłanek korzystania z pomocy obrońcy z urzędu w trybie przyspieszonym i w innych trybach znanych polskiej ustawie procesowej. Nadmienić należy, że – z uwagi na konieczność zapewnienia gwarancji procesowych osobie podejrzanej na jak najwcześniejszym etapie postępowania – zasadne wydaje się wprowadzenie regulacji zobowiązującej organ procesowy do poinformowania osoby zatrzymanej o prawie skorzystania z pomocy adwokata. Takie rozwiązanie przewidziano w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk Sejmu RP Nr 631). Z tego powodu zaprojektowany sposób odstąpienia od obrony obligatoryjnej w postępowaniu przyspieszonym uznać trzeba za nietrafny. Oświadczenie w przedmiocie korzystania z pomocy obrońcy stanowiłoby nową instytucję procesową, nieprzewidzianą w innych postępowaniach,

co mogłoby naruszać zasadę równości. Wystarczającym rozwiązaniem wydaje się obligatoryjne pouczenie osoby zatrzymanej o przysługującym jej uprawnieniu.

Rozważenia wymaga natomiast derogowanie normy art. 517i k.p.k. poprzez wprowadzenie w tym zakresie ogólnych reguł ustanawiania obrońcy z urzędu. Tylko takie rozwiązanie przyczyni się do realnego obniżenia kosztów postępowania sądowego w trybie przyspieszonym oraz spowoduje równe traktowanie uczestników postępowania przyspieszonego i pozostałych postępowań, prowadzonych na podstawie ustawy.

Zauważyć należy, że niezrozumiała jest argumentacja odnosząca się do projektowanej zmiany, zawarta w uzasadnieniu projektu, dotycząca niskich kosztów postępowania przyspieszonego. Zasadnicze zastrzeżenia wynikające z praktyki stosowania omawianej instytucji związane są z tym, że postępowanie przyspieszone *in genere* jest kosztowne, a obrona obligatoryjna jest jednym z elementów wpływających na wzrost kosztów tego trybu. W obowiązującym stanie prawnym, taka sama sprawa prowadzona bez zastosowania trybu przyspieszonego generuje, co do zasady, koszty sądowe niższe co najmniej o kilkaset złotych, gdyż większość spraw w postępowaniu uproszczonym jest rozpoznawanych bez udziału obrońcy z urzędu (który może tam pojawić się wyłącznie na zasadzie prawa ubogich).

W związku z tym, projektowaną zmianę w odniesieniu do sposobu likwidacji obrony obligatoryjnej w postępowaniu przyspieszonym, uznać należy za niewłaściwą, a jednocześnie niewystarczającą dla realizacji zasady równości wobec prawa.

Likwidacja ograniczenia liczby przerw w toku rozprawy głównej w trybie przyspieszonym

Kolejna istotna zmiana została zaprojektowana w obrębie normy art. 517c § 1 k.p.k. Polega ona na umożliwieniu zarządzenia więcej niż jednej przerwy w rozprawie głównej z tym zastrzeżeniem, że łączna długość przerw nie może trwać dłużej niż 14 dni.

Zaproponowana regulacja jest wynikiem doświadczeń związanych z funkcjonowaniem trybu przyspieszonego w praktyce i z tego powodu zasługuje na akceptację. Możliwość zarządzenia kilku przerw w toku rozprawy głównej jest

uzasadniona dynamiką rozprawy, w trakcie której może zachodzić konieczność zarządzenia kilku przerw podyktowanych różnymi przyczynami, zarówno o charakterze procesowym (potrzeba sprowadzenia świadka lub innego dowodu), jak też obiektywnym (stan zdrowia oskarżonego, awaria komputera).

Odstąpienie od obligatoryjnego przesłuchania sprawcy przestępstwa przez prokuratora przed wniesieniem wniosku o rozpoznanie sprawy do sądu

Projektowana w art. 1f projektu zmiana w art. 517b § 5 k.p.k. zwalnia prokuratora od obowiązku przesłuchania podejrzanego, jeżeli uprzednio osoba ta była przesłuchana w charakterze podejrzanego.

Zaproponowaną regulację uznać należy za niewystarczającą dla realizacji wszystkich celów postępowania przyspieszonego. W kontekście możliwości złożenia w tym trybie wniosku, o którym mowa w art. 335 k.p.k. oraz wniosku określonego w art. 387 k.p.k., właściwym wydaje się wprowadzenie w takich wypadkach obligatoryjnego przesłuchania podejrzanego przez prokuratora.

Rozszerzenie stosowania normy art. 387 § 1 k.p.k.

Regulacja przewidziana w art. 1c projektu, dotycząca wprowadzenia normy art. 517b § 3b k.p.k., co do możliwości zastosowania art. 387 k.p.k. w postępowaniu przyspieszonym jest uzasadniona względami praktycznymi.

Kontrowersyjna jest natomiast propozycja wprowadzenia możliwości zaniechania wezwania do sądu świadków, jeżeli przed skierowaniem sprawy do sądu podejrzany złożył wniosek w trybie art. 387 §1 k.p.k. W przypadku bowiem cofnięcia wniosku przez oskarżonego, jak również w sytuacji nieuwzględnienia złożonego wniosku przez sąd, konieczność wezwania świadków na rozprawę spowodować mogłaby przedłużenie postępowania, a w efekcie uniemożliwić zakończenie postępowania w trybie przyspieszonym.

Reasumując, stwierdzić należy, że jedynie pojedyncze rozwiązania zawarte w przedłożonym projekcie ustawy wydają się być uzasadnione. Dotyczy to wprowadzenia możliwości stosowania w postępowaniu przyspieszonym art. 387 § 1 k.p.k. oraz likwidacji ograniczenia liczby przerw w rozprawie głównej. Pozostałe zaproponowane zmiany ocenić należy jako połowiczne (reforma obrony obligatoryjnej w trybie przyspieszonym), albo wręcz niezasadne (wprowadzenie względnej obligatoryjności trybu przyspieszonego).

Ponadto należy podnieść, że aktualnie prowadzone są prace legislacyjne nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw. Projekt ten został przyjęty przez Stały Komitet Rady Ministrów i rozpatrzony przez Komisję Prawniczą. Planuje się skierowanie przedmiotowego projektu do Sejmu RP w październiku 2008 r.

W projekcie rządowym przewidziano kompleksowe i spójne zmiany w Rozdziale 54a Kodeksu postępowania karnego (Postępowanie przyspieszone).

Projektowane zmiany polegają, w szczególności, na:

- określeniu trybu przyspieszonego nie jako trybu szczególnego postępowania zwyczajnego, lecz jako trybu szczególnego postępowania uproszczonego,
- rezygnacji z obligatoryjnego w każdym przypadku zatrzymania i przymusowego doprowadzenia sprawcy do sądu (możliwość wręczenia wezwania do stawiennictwa),
- rezygnacji z ograniczenia liczby przerw w toku rozprawy głównej,
- wprowadzeniu możliwości zastosowania instytucji skazania bez rozprawy oraz złożenia wniosku o wydanie wyroku skazującego (art. 335 k.p.k. oraz 387 k.p.k.),
- dopuszczeniu możliwości prowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonego,
- rezygnacji z obligatoryjnej obrony przed sądem.

Podsumowując należy stwierdzić, że przedłożony do zaopiniowania projekt, ze względu na jego wybiórczy charakter oraz zastrzeżenia odnoszące się do poszczególnych regulacji, nie kwalifikuje się do dalszych prac legislacyjnych.

Z wyrazami szacunku

Zbigniew Cwiakalski
Zbigniew Cwiakalski